

de la «nouvelle philosophie», presentats apassionadament.

Ramon Alcoberro

Angel CASTIÑEIRA, *Àmbits de la postmodernitat*, Edicions Columna, Barcelona 19.

Cal començar dient que el llibre s'ocupa més de la crisi de la modernitat que no de la postmodernitat. De fet, la major part del llibre és dedicada a aquell tema. En una primera part estudia la «Fenomenologia de la crisi» —que respon a les preguntes: què és una crisi de civilització? i quin és el tipus de crisi que actualment patim? La segona part analitza els diversos àmbits en què es manifesta i s'ha manifestat la crisi. Aquesta segona part és la més extensa i l'autor hi mostra un interès més gran per l'àmbit cívic (l'home com a ciutadà d'una urbs, d'una col·lectivitat de tipus i complexitat mitjans) per sobre dels àmbits personal o polític. Només en la tercera i darrera part l'autor parla de la postmodernitat i adopta una certa perspectiva de futur.

Pel que hem dit sobre l'estructura i el contingut del llibre, hom comprèn que el subtítol «*àmbits de la reconstrucció del subjecte*» reflecteix millor l'interès de l'autor, sobretot si tenim en compte que la característica de l'actual crisi que més el colpeix és la destrucció del subjecte. Però cal remarcar que a l'autor el preocupa especialment no tant l'angoixa personal que hom podria derivar d'aquesta crisi del subjecte, ni tampoc les conseqüències polítiques que hom en pugi extreure, com la nova situació que implica per al ciutadà en relació constant amb altres ciutadans en un mateix espai compartit.

Si la nostra societat actual és una societat cada vegada més concentrada en els nuclis urbans, si Catalunya s'aproxima cada vegada més a la ideal «Catalunya ciutat», llavors cal revaloritzar la meditació centrada en aquest «àmbit» i el nostre autor li dedica el seu màxim esforç. Sembla pensar que la crisi actual

no es dona en l'estricta microcosmos personal ni tampoc en el camp macrocòsmic de la humanitat o dels «grans relats», com en el camp intermedi de l'home en relació amb altres homes en un espai urbà, un espai «polític» en el sentit grec de *polis*. És en aquest àmbit on l'autor troba els principals efectes de la crisi del subjecte i és també en aquest àmbit —intermedi, intersubjectiu i comunitari— on l'autor vol incidir.

Cal dir que l'autor no ha d'ésser confós amb un «postmodern», per la senzilla raó que la seva voluntat no és intal·lar-se en la crisi —actitud majoritària entre els postmoderns— sinó plantar cara a la crisi, intentant —reintentant, podríem dir— una reconstrucció del subjecte. L'autor no adopta mai una actitud d'enterrador dels vells valors «moderns», tampoc no vol embalsamar-los, sinó obrir un camí «d'utopia negativa» —com ell mateix el qualifica— que no renega de vells-bells valors i que reconeix el valor simptomàtic —com a símptoma de la crisi— de la literatura postmoderna.

Els mitjans de què l'autor disposa per a convèncer-nos de la seva tesi són una prosa curosa, un coneixement profund i ben assimilat de la bibliografia sòcio-política —sobretot hispànica— i una meditació bàsicament sincera. Aquestes virtuts probablement no faran prou estimable el llibre que comentem entre els cercles a la moda. En conjunt, el llibre sembla reflectir una meditació que s'inicià —amb tota seguretat— abans de l'actual explosió postmoderna i que desitjaríem que es prolongués més enllà d'aquesta.

Gonçal Mayos

Francesc NICOLAU, *L'evolucionisme, avui*, Edicions Terra Nostra, Barcelona 1984, 187 pàgs.

El tema de l'evolucionisme biològic és ben actual. Després de l'eufòria dels anys setanta de certs sectors darwinistes,

o més pròpiament neodarwinistes, ha vingut l'anàlisi crítica de les bases de la teoria i hom ha vist que, bé que el fet de l'evolució sigui admès com a cert per la immensa majoria dels biòlegs, cal dir que ja no hi ha la mateixa uniformitat de parer sobre els mecanismes que l'han originat, i tots admeten que encara cal fer moltes correccions o potser innovacions a la «teoria sintètica» de l'evolució, si hom vol donar fonaments sòlids al seu contingut. Constantment surten noves aportacions al tema tant per part de biòlegs seriosos com per part de paleontòlegs competents, que la fan retocar. El llibre de F. Nicolau vol ésser una informació de l'estat actual de la qüestió. Hem de felicitar-nos que hagi aparegut un llibre com aquest, escrit originalment en català, el primer que sapiguem que tracta extensament del tema en la nostra llengua. Ara bé, com que la teoria evolucionista no és purament científica (Karl R. Popper diria que ni científica és, perquè no és «falsable»), sinó que té una base filosòfica, per no dir ideològica, no desentona aquí de fer-ne una revisió.

El llibre *L'evolucionisme, avui* no té gaires pretensions. És, certament, de divulgació. I és també només això el que pretén l'autor. Divulgació, tanmateix, força completa sobre el tema, ja que abraça els tres punts de l'evolució dels éssers vius en general, de l'aparició de l'home i de l'origen de la vida. És l'aplec de quaranta articles apareguts en el setmanari «Catalunya Cristiana», dirigits a un públic ben concret. Això fa que l'obra tingui unes limitacions, de les quals l'autor és conscient. L'objectiu del llibre era de donar una idea al gran públic sobre la qüestió en el moment actual, cosa que ha estat aconseguida d'una manera correcta i fins i tot amb una certa altura. No carrega el lector amb tecnicismes, té un estil planer que més que un monòleg sembla un diàleg, fa constantment relació de la vida dels autors que cita, té alguna referència a la premsa diària..., però també es manté en el nivell d'una informació clara, precisa i verídica, fugint de l'estil de certes divulgacions pseudo-científiques que cerquen

més de cridar l'atenció que no pas de donar informació amb veritat objectiva i imparcial.

Cal dir que en l'exposició del llibre hi ha un tret molt explícit: l'escriptor és un creient que escriu per a creients, i per això subratllarà que la ciència no contraduï la fe cristiana (en la qual cosa cal donar-li la raó!). I això fa que l'obra no sigui simplement una exposició de l'evolucionisme avui, sinó que també contingui un esforç apologetic per mostrar que la teoria evolucionista és compatible amb el dogma catòlic; sense, però, deixar d'ésser objectiva la seva exposició.

L'obra es divideix en tres parts desiguals: l'evolució dels éssers vius en general (els vint-i-tres primers capítols), l'origen de l'home (els nou capítols següents) i l'aparició de la vida (els cinc darrers). En la primera part, la crítica que fa de la teoria sintètica de l'evolució, fonamentant-se en científics competents, sobretot francesos, el porta a aquesta conclusió (p. 108): «Nosaltres creiem que la microevolució és un fet. I que l'evolució total i absoluta feta per pur atzar no es pot admetre. Ara bé, l'evolució total, però finalista, encara que no tinguem obligació de creure-hi per raons científiques estrictes, la considerem molt probable, per no dir segura en un sentit general». Aquí hem de dir que la limitació de l'obra fa que no parli de les grans escoles paleontològiques alemanya i francesa. Seria bo que en edicions posteriors hom exposés el que hi diuen sobre la teoria evolutiva. La segona part, sobre l'evolució de l'espècie humana, és força completa, ja que s'hi exposa pràcticament tot allò que hom coneixia fins l'any 1981, però hi manquen les dades posteriors paleontològiques i de la biologia molecular sobre el parentiu de l'home amb els grans simis.

Els set capítols de l'última part mostren ben objectivament com encara hi ha molts interrogants sobre com es pogué formar la vida sobre el nostre planeta. Hi falta, però, una definició precisa de vida que aclareixi aquesta qüestió tan interessant.

Acabarem dient que no dubtem a

recomanar aquest llibre a tot aquell qui vulgui una informació seriosa sobre aquestes tres qüestions.

Lluís Via i Boada
Doctor en Ciències Naturals

Ramon PARÉS, *Cartes sobre la història de la ciència*, Promociones y Publicaciones Universitarias, Barcelona 1985, 449 pàgs.

Des del títol se'ns deixa clar que aquest llibre no constitueix cap Història de la Ciència.

Allò que anirem *rebut*-llegint és un conjunt de cartes *sobre* la història de la ciència. Tenir-ho present i recordar, a més, els dos objectius que Ramon Parés* es planteja gairebé al començament (*A tall de prefaci*) és, certament, útil a l'hora d'abodar aquest text. Per a esser-ne *receptoras*-lectors «ideals» hem d'entrar en un joc de complicitat. Hem de conèixer el tipus de visió que vol oferir i saber la seva intenció de fer-nos arribar unes cartes «estimulants i prou divertides».

Des del començament Parés se'ns presenta com un home apassionat per l'activitat científica, i aquesta passió la trobem reflectida tot al llarg de l'obra. La Ciència —escriu— és una de les grans adquisicions del pensament i en «la seva totalitat i d'una forma profunda no pot ser dominada per cap home particular» (pàg. 432). Per tant, ens diu, la visió que pot i vol donar ha d'ésser general.

Per tal de seguir el desenvolupament del pensament científic, Parés ha ordenat la seva reflexió sota la forma de cinquanta-dues cartes dirigides a una llicenciada en Fisiologia animal (real «Volguda Núria») i ha designat cada una d'elles amb un títol que orienta sobre el seu contingut: «L'esquizofrènia de l'home modern», «El desenvolupament de

la racionalitat», «Els problemes clàssics», «El fenomen grec»... Algun títol —el joc continua!— més que dibuixar pistes, despista.

Comença buscant en l'Antiguitat clàssica els orígens de la ciència moderna, i manifesta el seu acord a assignar el fenomen pre-socràtic el paper de bressol de la ciència («m'agradaria que sentís com jo una mena d'encantadora fascinació per aquests vells pensadors de la Grècia», pàg. 17). Després de fer una breu referència als antecedents de la cultura grega —lent i dilatat procés previ—, situa el punt d'inici en Tales. A partir d'aquesta figura Parés traça el llarguíssim camí que, a través de diferents etapes, farà arribar fins al gran físic alemany Einstein. La «seva història» ens exposa trets importants de les diferents contribucions, posa de manifest capítols que considera remarcables per a la perspectiva històrica, mostra idees, corrents i escoles. S'atura i tracta amb més detall figures que han estat considerades, per la tradició, cabdals per al desenvolupament científic (Aristòtil «l'home que ho sabia tot», Galè, els àrabs, Vesali, Copèrnic, Galileu...), però aquest tractament particularitzat no li fa nosa per a prestar atenció i presentar-nos científics de diferents camps, generalment poc o mal coneguts i sovint considerats, poc justament, de segona línia.

Al llarg del recorregut traçat per Parés he tingut una impressió —relativa— constant. M'ha semblat d'entreveure que la *ciència* que s'anava configurant feia, sovint, el trajecte quasi en solitari, com si les condicions històrico-socials, les transformacions econòmiques, el creixement demogràfic, les innovacions no tinguessin prou a veure amb ella. Es fa referència a l'entorn històric, però crec que la seva connexió amb el moviment científic queda poc dibuixada. És cert que no pretén de fer un estudi crític detallat, exhaustiu (és lluny del seu propòsit, que ens ha plantejat d'entrada), però, de tant en tant, s'hi troba a faltar un plantejament més clar de la relació entre l'entorn i el moviment estudiat. Al meu parer, aquesta connexió no es contradiria pas

* Ramon Parés és catedràtic de Microbiologia a la Universitat de Barcelona «des de fa gairebé un quart de segle».